

ZAPOSLOVANJE IN VPLIV GLOBALIZACIJE

Iz prof. dr. Andreja Kavara Vidmar je upokojena profesorica fakultete za socialno delo Univerze v Ljubljani.

Delo je postalo dobrina, ki ni več vsakomur dostopna. V Evropi pa tudi pri nas se pojavlja strukturna brezposelnost. Strahotni tempo sprememb postaja travma za večino prebivalstva. Pri današnji hitrosti razvoja in sprememb vse več ljudi zaostaja, saj niso pripravljene ali zmožni nenehno spreminjati svoje podobe sveta in vse življenje zagotavljati najvišje storilnosti.

V turizmu in drugih panogah se podaljšuje delovni čas, delajo po navadi takrat, ko so drugi ljudje prosti. Stremijo k stalnosti zaposlitve, medtem ko trendi v Evropi kažejo, da je zaposlitev za nedoločen čas vedno večja redkost.

Varstveno-delovni centri in invalidska podjetja kot sistemske rešitve zaposlovanja in delovne okupacije invalidov ne pokrivajo več vseh potreb. Marsikateri invalid izpade iz obeh sistemov, ker presega ali ne dosega zahtevane storilnosti. Vsi pa morajo obenem nastopati in biti konkurenčni tudi na trgu. Hkrati pa te rešitve še vedno delujejo kot mehanizmi izključevanja in stigmatizacije, saj zbirajo skupine invalidov (skupine drugačnih) izven rednih oblik dela, izven vsakdanjosti, na posebej prilagojenih prostorih.

Današnji tempo zahteva vedno večjo produktivnost. Informacijska družba nekaterim skupinam invalidov omogoča več, večini pa ta tehnologija ni dostopna in prilagojena. Ljudje brez izobrazbe imajo vedno manj možnosti na trgu dela, enostavnih del, ki bi jih lahko opravljali, je vedno manj. Tista, ki so, pa so zelo slabo plačana in ne omogočajo prestopiti praga revščine.

Možnost izbire se zožuje. Ni več med čim izbirati. Delo kot institut je v Sloveniji zelo cenjeno. Okoli zaposlitve, dela, službe se vrti cel sklop socialnih, statusnih in pravnih privilegijev. Od socialne mreže, do pokojninskega, zdravstvenega in socialnega varstva. Do samopodobe, pripadnosti in samospoštovanja.

Globalizacija in informacijska družba prinašata višji standard samo določenim slojem in področjem. Razkorak med družbenimi razredi pa je

vedno večji.

Globoke in hitre spremembe, posledica gospodarskih in tehničnih sprememb v svetovnem gospodarstvu vplivajo na vsako deželo. Problemi, s katerimi se soočajo v Ameriki, so vedno bolj podobni problemom v Evropi. Globalizacija pomeni tudi globalno krizo, ki se vedno bolj kaže kot globalna socialna kriza. Država blaginje izginja.

Kam pravzaprav gremo, bo pokazal čas. Dejstva pa govorijo: treba bo skrajšati delovni čas, da bo lahko dovolj ljudi zaposlenih, da bo dovolj ljudi imelo dostop do dela. Treba bo vlagati v znanje in v človeške vire. Stalnih zaposlitev bo vse manj, zato bo potrebno premanentno izobraževanje.

In da bi vključevali deprivilegirane skupine, ne pa jih izključevali, je treba razmišljati o zaposlovanju v običajnih delovnih okoljih, v navadnih podjetjih in na čisto vsakdanjih delovnih mestih. Ne vidim smisla v ustanavljanju novih ali drugačnih invalidskih podjetij, delovnih centrov ali vmesnih delavnic, saj gre spet za novo izključevanje, potiskanje na rob in stigmatizacijo. Tako za države kakor za vse nas bi bilo bolje in tudi bolj ekonomično, da vsa ta sredstva namenimo podpornemu zaposlovanju na običajnih delovnih mestih. Nekateri smo lahko polno produktivni osem ali več ur na dan, drugi dve uri na dan, spet tretji dve uri na teden. Zakaj nam ne bi bila ponujena možnost, da kreativno in polno sodelujemo, ustvarjamo in sooblikujemo današnjo družbo?

V predstavitvi prispevkov sem pogrešala razmišljanja o rešitvah, o alternativah. O možnosti razvoja in o možnosti izbire.

Obstoječi programi in sistemske rešitve so del odgovora, jasno pa je, da ne pokrivajo vseh potreb invalidov in drugih deprivilegiranih skupin. So zaprti, togi sistemi, ki se jim moraš prilagoditi, se vanje »vkalupiti«. Če zaradi fizične omejenosti, invalidnosti ali celo zaradi narodnosti, starosti ali spola ne ustrezaš kriterijem, izpadeš.

Razmišljajmo, kako bomo invalidno deklico naučili živeti tu in danes z nami in kako se bomo

